

Piibe küla 710

Piibe küla asub Rakke vallas, Vägevalt loodes Põltsamaa jõe ülemjooksul. 1989. aastal oli seal 108 elanikku. Preedist Edruni ilmestab maastikku Seljamägi. Vana Tallinna–Tartu maanteed nimetatakse Jägala ja Vägeva vahel Piibe maanteeks. Piibe jõeks kutsutakse Põltsamaa jõe osa, mis jääb Lahu küla ja Nava soosaare vahel.

Piibet (*Pypen*) on esmakordselt mainitud 1288. aastal. XVII sajandil eraldus Liigvallast Piibe mõis (*Piep*), mis kuulus XVIII sajandi teisest poolest Baeri suguvõsale. Piibes sündinud Karl Ernst von Baeri auks pandi 1960. a. Piibe mõisa parki mälestuskivi.

Piibe asustus on kindlasti palju vanem, kuid kahjuks ei leidu selle aja kohta kirjalikke andmeid. Esimesed andmed pärinevad ajast, kui sakslased vallutasid XIII sajandil Eesti. Saksa Baltisches Historisches Ort-

lexikon I Estland (Köln–Wien, 1985) viitab Piibe ja Liigvalla küla kuulumisele XIII sajandi lõpul Falkenau kloostriga. Orduajal kuulus Piibe Liigvallaga Kärkna kloostrile valdusse. 1663. aastast eraldati Piibe mõis Liigvalla mõisast ja 1664. aastal ostis selle Gaspar von Stackelberg. Siis kuulusid Piibe mõisa koosseisu veel Selli, Edru, Koluvere, Nõmmküla, Lahu ja Kõpsta. Gaspar von Stackelberg eraldas Piibe mõisast Selli mõisa ja andis viimase oma teisele pojale Gaspar Friedrichile. 1757. aastast sai Piibe mõis Baeri suguseltsi omandiks. Piibe mõisa viimased omanikud olid kuni 1919. aastani Alexander Reinhold von Baeri pärijad.

Põhilised ajaloolised andmed Piibe kohta leiduvadki 1757. aastast. Puuduvad aga andmed mõisas töötanud talupoegade ja mõisamoonakate kohta.

Piibe mõisas sündis 28.

veebruari 1792. aastal tulevane loodusteadlane Karl Ernst von Baer. 1810–1814 õppis ta Tartu ülikoolis. Peterburi Teaduste Akadeemia akadeemikuks sai ta 13. augustil 1828. Aastatel 1834–1866 oli ta Piibe ja Selli mõisa omanik. Selleks ajaks oli Eestimaal välja kujunenud kindel administratiivne jaotus, millega Piibe kuulus Järva maakonda Koeru kihelkonda.

Möödunud sajandil eraldati Piibe mõisast talukohti. Arvatavasti olid need väljaspool Piibet.

Piibes olevat olnud suhteliselt inimvaene mõis. XIX sajandi alguseks olnud seal 196 mees- ja 181 naishinge. 1852. aastal oli meeste arv kasvanud 248-le.

1919. aasta maareformi käigus maksis Eesti Vabariik A. R. von Baeri pärijatele Piibe mõisa kinni. Minule teada olevatel andmetel sai Piibest 31 talukohta. Nii sündiski Piibe asundus. Kõik varem Piibe mõisa kuulunud külad said omaette küladeks.

Piibe asundus oli keskmise jõukusega Eesti küla. 1930-ndatel aastatel olid Piibe talu-

kohad põhiliselt välja ehitatud. Ehitati majapidamishooneid ja hakati rõhku panema kodu kaunistamisele. Eesti Vabariigi okupeerimine N. Liidu poolt katkestas rahuliku talumajanduse.

Esimesel sõjasuvel 1941. aastal märatses Eestis hävituspataljonide terror. Piibest hukati kaks noot meest, kes ei tahtnud kutsealustena punaväkke minna. 1941. aastal mobiliseeriti ja viidi Venemaale 11 noort meest Piibest. Tagasi ei tulnud neist tervelt mitte keegi.

Saksa okupatsioon Piibes inimohvreid ei nõudnud. Seevastu alustasid nõukogude okupandid koos kohalike abimeestega arreteerimisi kohe 1944. aasta sügisel. Kui ma 1947. aastal Venemaa vangilaagritest Piibele jõudsin, oli siit kuus meest arreteeritud ja kolm neist vangilaagrites surnud.

1948. aasta hilissügisel relvaahvardusel loodud kolhoos sai täie hoo sisse pärast 1949. aasta suurküüditamist. See oli lõplik hoop Piibe talumajandusele.

8. augustil kell 12 on Piibe

küla esimene kokkutulek, kuhu ootame kõiki endisi ja praegusi Piibe küla ja ka naaberkülade inimesi.

Info ja eelregistreerimine 20. juulini tel. 8250 53099 H. Int Piibe raamatukogus ja 8251 17990 A. Bremet Piibe külas.

Eldor Traks